

Boverket

registraturen@boverket.se

klara.falk@boverket.se

Yttrande

Datum 2021-09-01

Klassificering 1.1.4

Dnr RAÄ-2021-1511

Ert datum 2021-06-15

Er beteckning 2602/2021

Avdelning Kulturmiljöavdelningen

Enhet Enheten för
kulturmiljöintegrering

Överklagande av upphävd detaljplan för fastigheten Nöttnäpparen 22, Eskilstuna kommun

Boverket har begärt in yttrande från Riksantikvarieämbetet över Eskilstuna kommuns överklagan av Länsstyrelsen i Södermanlands läns beslut att upphäva detaljplanen för Nöttnäpparen 22 m.fl. (del av slakthusområdet).

Sammanfattning

Sammantaget bedömer Riksantikvarieämbetet att genomförande av detaljplanen skulle innebära påtaglig skada på riksintressets värden kopplade till Eskilstuna som industristad. Detta genom att den planerade bebyggelsen bedöms påverka möjligheterna att uppleva och förstå industrimiljöerna i slakthusområdet och Munktellområdet på ett omfattande och negativt sätt.

Bakgrund

Planförslaget medger att ett 16-våningar högt hus uppförs i anslutning till det tidigare slakthusområdet och intill det tidigare industriområdet Munktells verkstäder. Länsstyrelsen i Södermanlands län har bedömt att ett genomförande av detaljplanen innebär påtaglig skada på riksintresset Eskilstuna [D5] och har därför upphävt den av Eskilstuna kommun antagna detaljplanen.

Denna plan utgjorde i tidigare planskede en del av detaljplanen Nöttnäpparen 26 m.fl. men bröts ut till Nöttnäpparen 22 m.fl. i samband med att övriga delar av den större planen antogs i december 2020.

Inför sitt yttrande har Riksantikvarieämbetet tagit del av förslaget till detaljplan, de underlagshandlingar som Boverket bifogat samt Eskilstuna kommuns översiktsplan som hämtats från Eskilstuna kommuns webb, se bilaga. Besök på plats gjordes den 13 augusti 2021.

Riksintresset Eskilstuna

Riksintresset Eskilstuna [D5] är utpekat som ett område av riksintresse för kulturmiljövården med motiveringen att det är en smides- manufaktur- och industristad som speglar många olika utvecklingssteg och de sociala förhållandena från medeltiden och 1600-talet fram till tiden efter 1950. Detaljplanen berör främst det som beskrivs som Eskilstunas industrianläggningar och stadsplanemönster från 1800-1900-tal.

I den gällande översiktsplanen för Eskilstuna kommun, *Eskilstuna 2030* (2013) anges bland annat att: "Utformning och placering av ny bebyggelse behöver göras med särskilt stor varsamhet inom riksintresseområdena Eskilstuna och Torshälla och stadens relativt låga siluett bör vara styrande vid förändringar" samt att tillkommande bebyggelse ska "förhålla sig till den omgivande stadsbebyggelsens olika karaktärer i fråga om bebyggelsehöjd, täthet och formuttryck liksom till kulturhistoriska aspekter."¹ Dessa formuleringar knyter an till det kunskapsunderlag som länsstyrelsen har tagit fram för riksintresset Eskilstuna stad 2014. Det finns således en samsyn mellan stat och kommun om en relativt låg byggnadshöjd samt att kulturhistoriska värden och stadsmiljöns karaktär är väsentliga för bevarandet av riksintresset.

Riksantikvarieämbetets bedömning

Riksantikvarieämbetet noterar att det har funnits en fungerande samrådsprocess vid översiktsplaneringen mellan staten och kommunen gällande de industrihistoriska miljöernas betydelse för att förstå stadens historia och utveckling samt att den tämligen låga och homogena byggnadshöjden är en del av detta.

Avgörande för om en förändring innebär påtaglig skada eller inte är i hur hög grad platsen fortsatt karaktäriseras av eller har förutsättningar att återspegla det riksintressanta kulturhistoriska sammanhang som format miljön. I detta fall är sammanhanget motivet "Smides- manufaktur- och industristad som speglar många olika utvecklingssteg" och uttrycket "Industrianläggningar och stadsplanemönster från 1800 - 1900-tal" gällande slakthusområdet men även Munktellområdet. Det rör sig således om ett område där de kulturhistoriska värdena är kopplade till en viss verksamhet som pågick under en avgränsad tid

---

¹ *Eskilstuna 2030, översiktsplan antagen av kommunfullmäktige 2013-08-29, Del 2: Grunddrag i mark och vattenanvändning*, sid 10. Eskilstuna kommun (2013).

och som därför är känsligt för storskaliga nutida tillägg som saknar samband med den tidigare verksamheten. Båda områdena är anlagda i det som då var stadens utkant och utanför den rätlinjiga stadsplanen i stadens äldre delar. De karakteriseras av en homogenitet i höjd och utförande som är viktig för förståelsen av att det rör sig om industriområden från 1800-talet och tidigt 1900-tal. Även de avläsbara skillnaderna mellan den äldre stadsplanen och industriområdenas planering och placering i det som då var stadens utkant är väsentliga att slå vakt om för förståelsen av dem som industrianläggningar.

Den tillkommande bebyggelsen enligt den 2020 antagna tidigare detaljplanen för Nötknäpparen 26 m.fl. har en lägre höjd som samspelar med den befintliga bebyggelsen inom slakthusområdet men medger en byggrätt längs med Verkstadsgatan med högre höjd än den befintliga bebyggelsen i slakthusområdet och i Munktellområdet. Sammantagen med den 16 våningar höga byggnad som planen för Nötknäpparen 22 m.fl. medger kommer den tillkommande bebyggelsen att medföra höjder och volymer som förändrar områdets karaktär i så hög grad att möjligheten att uppleva och förstå tidigare funktioner och samband påtagligt försvåras. De tillkommande byggnaderna kommer också att i vissa lägen skymma slakthusområdet till exempel utanför Konstmuseet i hörnan Portgatan/Grängsgatan – Västra storgatan som återges i kulturmiljöutredningen.² Även om höjderna har justerats sedan illustrationen togs fram bedömde Riksantikvarieämbetet vid besök på platsen att den tillkommande bebyggelsen skulle ha en stark negativ inverkan på upplevelsen och läsbarhet av slakthusområdet och Munktellområdet.

Tillsammans med den redan uppförda bostadsbebyggelsen längs med Munktellgatan, öster om planområdet, innebär dessa planer att större höjder kommer in i området. En tillkommande 16 våningar hög byggnad förstärker detta ytterligare och gör att industrimiljöns betydelse, dess funktion och den till funktionen kopplade placeringen i det som då var stadens utkant blir betydligt svårare att läsa av. Påverkan kan därmed anses ha ackumulerats genom de tidigare godkända planerna.

Riksantikvarieämbetet delar således länsstyrelsens uppfattning att höjden på den byggrätt som planen medger skulle minska förståelsen av industrimiljöer av betydelse för stadens industrihistoriska utveckling och därmed påtagligt skada riksintressanta värden.

---

² *Nötknäpparen*: Kulturmiljöutredning WSP 2018-11-30 sid. 13

Detta beslut har fattats av avdelningschefen Marja-Leena Pilvesmaa efter föredragning av utredaren Eva Dahlström Rittsél. I den slutgiltiga handläggningen har även enhetschefen Rikard Sohlenius deltagit.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför underskrifter.

Bilaga:

Inhämtat underlag från Eskilstuna kommuns webbsida:

Eskilstuna 2030, översiktsplan antagen av kommunfullmäktige 2013-08-29.

<https://www.eskilstuna.se/bygga-bo-och-miljo/bygga-och-planera/planera/stadsplanering/oversiktsplan> (hämtat 2021-08-23)

Kopia:

Kulturdepartementet